

Andrzej Walter

Tadeusz Różewicz – na obrzeżach poezji

Rozpaczam nowy cykl publicystyczny. Ważny wiersz. Piszcie do mnie o takich wierszach. Zараżajcie mnie nimi, a ja zarażę Was swoimi.

Chciałem przybliżyć kilka dość ważnych wierszy. Wierszy na tyle ważnych, że można rozważać ich ocalającą wymowę albo terapeutyczną rolę we współczesnym świecie. Wiersze, które po prostu wypadają też znacząco. Zaczynamy od Różewicza, mistrza mistrzów.

na obrzeżach poezji

po stworzeniu wiersza
jestem wymiatany
usuwany
na obrzeża poezji

w sam środek życia

na starość zrozumiałem
że świat jest „dziwny”
ale życie nie jest snem
wariata

ktoś – to było na początku –
chciał mnie wyprowadzić
z tego labiryntu
daj tu rękę swoją
i włóż w bok mój
a nie bądź bez wiary
powiedział do mnie
ale ja już zapomniałem
kto to był
kiedy to było

po skończeniu wiersza
jestem wydalany
usuwany
na obrzeża poezji
na obrzeżach panuje
gorączkowe ożywienie
zgiełk i zamieszanie
kipi życie

tylko wewnątrz poezji
jest nieruchome puste

wejście do wnętrza
jest otwarte
dla wszystkich

wyjścia nie ma

dlatego poeci szukając
wpadają w pułapkę

na przynętę

„piękno” „dobro ludzkości”
sława wieczory przy świecach
oczy kobiet
laury wstęgi wieńce

poeci gubią się
wpadają w obłąd w szat
w politykę
stają się tajnymi radcami
młodszymi szambelanami dworu
kamerłokajami
rzecznikami „prawdy”
a nawet nierządu
słyszają głosy syren
wyskakują z okien
roztrząskują się na bruku
jak muzyczne instrumenty
młodzi nie wiedzą
gdzie się znaleźli
gdzie Krym gdzie Rzym
(o! kurwa! Gdzie szmal?)
poezja śpiewana i śpiewająca

pośrednicząc
między górą a dołem
wykonując od wielu lat
ten zawód
do którego zostałem wybrany i
powołany
„a który nazywa się poezją”

odałem się z ociąganiem
„tej najosobliwszej
ze wszystkich czynności ludzkich,
jedyniej, co służy
uświadomieniu śmierci”

rzecz to trochę wstydliva
być może nie nadawałem się
do niczego – byłem do niczego –
miałem dwie lewe ręce
do dziś piszę tylko ręką
ręką stawiam litery
oszczędzam na kropkach

moja ręka lewa
to mój anioł lewy
ten co nie wiedział
ten co odlatuje

moja ręka prawa
to tylko narzędzie pracy
służy do ocierania potu z czoła
pisanie wierszy

na obrzeżach poezji
pod pokrywką śmierci
sentymentalnej

kipi życie i poezja
pełna smaku
dobrego i złego

wietrzeje sól ziemi
słowa
stają się bezdomne

Dokonało się. Właśnie żyjemy w świecie, w którym słowa stały się bezdomne. Ten wiersz Różewicza właściwie skończył wiek XX, wiek hekatomb i krwi, wiek hurtowego zabijania, przenosi nas jakby bezwiednie i bez naszego udziału w nowy, XXI wiek kolejnej hekatombi postępu technologicznego i szaleństwa cyfrowego wiodących do atomizacji i bezbrzeżnej samotności, które poczęły przetrastać psychikę niemal każdego współczesnego człowieka. Spójrzmy na statystyki: morderstw, samobójstw, przestępstw czy szaleństwa jednostek jako stanów chorobowych. Liczby są jednoznaczne, a to dopiero początek.

Chyba po każdym „stworzeniu” twórca jest wymiatany na obrzeża: sztuki, wiersza, poezji, malarstwa, rzeźby czy poza nawias wszelkiej rzeczywistości. W sam środek życia. W ten gąszcz zatracenia. Świat za oknem to coraz mniej przytulne czy przyjazne miejsce. Bez ducha i bez poezji. Czyli, kiedy piszemy, kiedy napiszemy i kiedy stajemy się wypluci na obrzeża poezji w sam środek chaosu czujemy się nadzy i brudni, tak brudni jak powinniśmy być czysti. I może nawet jak czysti jesteśmy, jedynie że ten świat brudzi nas mimo woli. Bezwiednie.

Życie nie jest snem wariata. Życie, kurwa, boli jak diabli, odziera nas ze złudzeń, świat przemija, zmienia się, przestajemy go poznawać, rozpoznawać, ludzie głupiejają, wiotcząją intelektualnie, nie czytają, niczego już nie wiedzą, nie myślą, przestają czuć. Koszmar rozpręsterzenia się, i tylko blondynki i imbecyle udają, że jest cacy i cudownie, tak higienicznie i miło, jak pranie po środku miękczającym. Owszem, chemia: żywi, leczy, buduje. I unicestwia, już unicestwia.

Wszyscy już jesteśmy dziś niewiernymi Tomaszami, albo nawet gorzej. Folgujemy sobie wierze, niewiare, w zależności od zachcianki, w niezależności od myślenia, daleko od ateizmu Tadeusza Różewicza – skromnego, pokornego, dopuszczającego choć odmienny pogląd, ba, łaskę wiary i smutek niewiary. Słowem świat, który skonał. Dziś jest na odwrót.

(Dokończenie na stronie 4)